

LANDVETTERS FRIVILLIGA BRANDKÅR

DEN STORA SKOGBRANDEN

Sommaren 1925 utbröt en skogsbrand i utmarkerna söder om Landvetters by. Branden bekämpades till en början av ordsbor. Det fanns en skyldighet för vuxna män att delta i bekämpning av bränder i skog och mark. Personer med denna skyldighet fanns upptagna i **SKOGBRANDRULLAN**. Trots idoga försök till brandbekämpning spred sig elden i den svårtillgängliga, av bergsbranter, mossar och moras dominerade väglösa terrängen mellan Yxsjön, Survesjön och Ristjärn. Ledningen för brandbekämpningen kände sig maktlös och vände sig till myndigheterna med begäran om hjälp. Militära förband sändes till Landvetter för att sättas in i bekämpning av elden, som alltjämt spred sig. Efter ungefär en veckas hårt arbete i den besvärliga terrängen lyckades man till slut begränsa och slutligen släcka elden.

Erfarenheterna från den stora skogsbranden visade att den rådande ordningen med skyldighet att hjälpa till vid bränder inte var tillräckligt effektiv. Det behövdes ett fast organiserat insatsberett brandförsvar med utbildad ledning och personal och med lämplig utrustning. Något sådant fanns inte. Frågan intresserade allmänheten och diskuterades livligt inte minst bland kommunalmännen. Att organisera, utbilda och utrusta en brandkårsstyrka innebar en betydande kostnad, något som kommunen inte kunde ta på sig. Men diskussioner, förslag och förberedelser om en lämplig lösning fortsatte. Sommaren 1933 hade man kommit så långt med frågan att man kallade till ett möte den 19 juli.

LANDVETTER BEHÖVER EN BRANDKÅR

Den 19 juli 1933 ägde ett viktigt möte rum i Landvetter. Mötet samlade ett antal personer med intresse av att bilda en frivillig brandkår. Landvetter hade inte något fast organiserat brandförsvar med insatsberedd personal och ändamålsenlig utrustning. Bränder bekämpades med hjälp av hjälpsamma grannar och andra personer som tillfälligtvis kunde medverka vid brandbekämpning. Vid sammanträdet beslöt man att bilda en frivillig brandkår. En interimsstyrelse valdes med uppgift att närmare bereda frågan till ett kommande sammanträde. Till interimsstyrelse valdes E. W. Sjöstrand, A. Lincoln, E. Ågren, E. Carlsson och Egeus med A. Lincoln som sammankallande. Dessa personer var även verksamma i kommunfullmäktige.

En av interimsstyrelsens första viktiga åtgärder var att skapa möjligheter att kunna utrusta den blivande brandkåren med lämplig utrustning, såväl personlig skyddsutrustning som brandbekämpningsmateriel. Interimsstyrelsen ansökte därför den 5 oktober 1933 om bidrag till materielanskaffning hos Göteborgs och Bohus Läns Brandstodsbolag och Landvetters Sockens Enskilda Brandstodskassa.

LANDVETTERS FRIVILLIGA BRANDKÅR BILDAS

Fredagen den 25 maj 1934 hölls ett konstituerande sammanträde i Kommunalrummet i Landvetterskolan. Interimsstyrelsen hade inte lyckats få några löften om bidrag från försäkringsbolagen, men föreslog att bilda en frivillig brandkår, som till en början skulle arbeta med befintlig eldsläckningsmateriel. Landvetters Sockens Enskilda Brandstodskassa hade lovat att ställa sin i Landvetters samhälle stationerade handkraftsspruta till brandkårens disposition samt att även bidra med ett mindre, kontant belopp.

Sammanträdet beslöt att omedelbart bilda en frivillig brandkår inom Landvetters kommun med namnet LANDVETTERS FRIVILLIGA BRANDKÅR. Medlemsavgiften för stödjande medlemmar fastställdes till kr 5:- per år. Medlemmar aktiva i Brandkåren betalar inte någon avgift. Till ordförande i Brandkåren valdes Erik Ågren, till vice ordförande Eric Carlsson, till brandkårschef Arthur Lincoln och till vice brandkårschef Erik Nyberg. Vid sammanträdet fick Landvetters Frivilliga Brandkår 31 medlemmar.

I och med sammanträdet den 25 maj 1934 fick Landvetter en brandkår och nu inledde man ett intensivt och målmedvetet utbildnings- och uppbyggnadsarbete. Den utrustning, som Brandkåren förfogade över den första tiden, bestod av en handkraftsspruta med transportkärra och två slanglängder om tillsammans 40 meter samt 36 hinkar och 20 spadar. Man hade inte något eget utryckningsfordon. Man var hänvisad till att låna en lämplig bil när så behövdes.

Lyckligtvis inträffade inte någon brand i Landvetter under det första verksamhetsåret, men i augusti 1934 deltog Brandkåren i en släckning av en skogsbrand i Partille kommun. Utryckningen företogs med lånad bil. Den viktigaste uppgiften för Brandkåren gällde nu anskaffning av modern och ändamålsenlig utrustning. Men Brandkårens ekonomi, som grundade sig på medlemsavgifter och frivilliga bidrag, var otillräcklig för nödvändiga inköp. I det läget beslöt styrelsen i september 1934 att anordna publika arrangemang som skulle ge inkomster. En fotbollsmatch, som anordnades mellan Brandkåren och Kommunalföreningen på Bårekullavallen, inbringade hela kr 200:- till Brandkåren.

Det ekonomiska tillskottet från fotbollsmatchen och Landvetterbornas intresse för Brandkåren och dess arrangemang föranledde styrelsen i början av januari 1935 att anordna en soaré i Bil-kaféet den 26 januari. Soaré, som fick namnet Brandalarm, gav ett överskott på kr 270:-.

Brandkåren förbättrade oavslått sin utrustning genom inköp av stegar, slangar och annan lämplig brandbekämpningsmateriel så långt ekonomin tillät. Den handkraftsspruta, som stod till förfogande, hade för liten kapacitet och ansågs vara otillräcklig. En motorspruta stod högst på önskelistan och för att på sikt skapa möjligheter för inköp av en sådan inrättades Sprutfonden, i vilken en del av Brandkårens medel insattes. Brandkåren förfogade inte över något eget utryckningsfordon. Vid brandlarm var man hänvisad till att låna eller hyra lämplig lastbil. Alarmering av Brandkåren skedde med hjälp av telefon och klämtning i kyrkklockan, ett förfaringssätt som man ansåg fungera tillräckligt bra.

Vid ett styrelsemöte i juli 1935 beslöt styrelsen att stärka Brandkårens kassa genom att anordna en basar under sommaren och senare även en fotbollsmatch. Man beslöt även att aktivt värva nya medlemmar och anordna en insamling av frivilliga bidrag. I april 1936 meddelades på ett styrelsemöte att man genom insamlingar och bidrag, bland annat från Landvetters Sockens Enskilda Brandstodskassa, fått in sammanlagt kr 2300:-. Man beslöt att sätta in detta belopp på Sprutfonden.

Under andra verksamhetsåret gjorde Brandkåren flera uttryckningar till bränder i Landvetter. Den första uttryckningen gällde Tvättanstalten Soltork där en brand utbröt den 6 mars 1936. Branden fick ett häftigt förlopp. Brandkåren kunde inte rädda byggnaden som helt brann ner.

Under de följande åren fick Brandkåren rycka ut till åtskilliga bränder och brandtillbud i såväl byggnader som i skog och mark. Som exempel kan nämnas några uppdrag under krigsåren:

- Gräs- och skogsbrand i Önnered samt en stor skogsbrand i Partille i maj 1940.
- Mindre brand i Björlins fiskaffär i Stationsgatan i november 1940.
- Brand i en sportstuga vid andra järnvägstunneln nyårsafton 1940.
- Skogsbrand i Bårekulla i maj 1941
- Ladugårdsbrand i Bertshult i november 1941.
- Uthusbrand i Bårekulla i november 1941.
- Skogsbrand i Skalmered i maj 1942.
- Brandtillbud i Backa i januari 1943.
- Uthusbrand i Tahult i mars 1943.
- Skogsbrand i Skällared och Snåkered i april 1943.
- Gräsbrand vid Soltork i maj 1943.
- Gräsbrand och brand i ett mindre badhus i Snåkered, samt gräsbrand vid Carlströms Handelsträdgård i april 1944.
- Ladugårdsbrand i Herkeshult i september 1944.

Vid några tillfällen mötte Brandkåren svårigheter och besvikelser.:

- Vid en brand i en arbetsstuga i Helgered kunde Brandkåren inte hindra totalförstörelse, ty det rådde praktiskt taget total vattenbrist.
- Vid en brand i Tahult en vinter kunde Brandkåren inte ta sig fram till brandplatsen på grund av djup snö och oplogade vägar.
- Vid en brand i en byggnad i Eskilsby försenades alarmeringen till Brandkåren till följd att telefonledningen brändes av i ett tidigt skede av branden. När Brandkåren till slut kom till platsen var byggnaden nedbrunnen.

ÄNTLIGEN EN MOTORSPRUTA

Den 24 september 1937 hölls ett betydelsefullt sammanträde med Brandkårens medlemmar. Genom behållningen på Sprutfonden och ett bidrag från Landvetters kommun hade man nu tillräckligt med kontanta medel för att kunna köpa en motorspruta. Brandkårschefen Arthur Lincoln, sedan länge anställd på AB Pumpindustri, som bland annat tillverkade motorsprutor för brandbekämpning, hade lyckats få ett fördelaktigt pris på en komplett motorspruta. Och den 11 oktober 1937 beställdes en motorspruta API 101 monterad på chassi med bilhjul avsedd att bogseras efter bil. Motorsprutan hade en kapacitet på 1200 liter per minut och priset var kr 3750:-. I december 1937 meddelade vice Brandchefen Nyberg att han ordnat med en uppställningsplats för motorsprutan. I mars 1938 beslöt styrelsen att arrendera mark vid gamla Gästgivargården för att där uppföra en ny provisorisk sprutbod och den 19 maj togs den nya sprutboden i bruk.

Med förvärvet av en motorspruta förstärktes möjligheterna till framgångsrik brandbekämpning på ett genomgripande sätt. Med tillgång på flera hundra meter brandslang var Brandkåren inte längre beroende av vattentillgång i omedelbar närhet av brandplatsen.

1938 blev Brandchefen även chef för Luftskyddet i Landvetters kommun och i början av 1939 fick Brandkåren ett kommunalt anslag på kr 1000:- för inköp av utrustning för luftskyddsändamål. Det var den ökande risken för ett storkrig i Europa som föranledde myndigheterna att ge Brandkårschefen i uppdrag att även svara för luftskyddsverksamheten.

När andra världskriget bröt ut i september 1939 infördes restriktioner och sträng sparsamhet med bensin och slangmateriel. Av det skälet måste de regelbundna sprutövningarna inställas. Man genomförde Sprutövningar endast som uppvisningar vid de publika brandkårsfester som anordnades varje sommar. Först under 1944 lättades restriktionerna och regelbundna sprutövningar kunde återupptagas. Brandkårsfesterna och andra publika arrangemang var mycket viktiga för Brandkåren, ty vinsterna från dessa tillförde Brandkåren betydande belopp som användes för inköp av brandbekämpningsmateriel.

I april 1940 var en del av Brandkårens personal inkallad till luftskyddsberedskapstjänst på grund av skärpt luftskyddstillstånd. Det var under den kritiska perioden när tyska trupper invaderade Danmark och Norge.

I april 1940 stod Landvetters nybyggda Kommunalhus färdigt för inflyttning. Brandkåren fick en brandstationslokal i Kommunalhusets källare.

BRANDKÅREN FÖRVÄRVAR ETT EGET UTRYCKNINGSFORDON

Vid ett sammanträde den 2 november 1940 beslöt Brandkåren att köpa ett utryckningsfordon. Tidigare hade man lånat en lastbil av Torsten Johansson.

Landvetters Hembygdsförening

Man beslöt att köpa en begagnad lastbil Bedford modell 1933 om 2860 kg av Ivar Johansson i Eskilsby. Pris kr 1400:-.

KOMMUNEN TAR ÖVER ANSVARET FÖR BRANDKÅREN

Den 1 januari 1945 trädde en ny brandlag i kraft, vilket innebar att kommunerna fick ansvaret för brandförsvaret. Landvetters kommun blev nu ansvarig för att Brandkåren fick erforderliga medel för drift, underhåll och materielanskaffning. Landvetters Frivilliga Brandkår fortsatte emellertid med sina publika arrangemang ytterligare en tid för att få in medel för sin verksamhet.

På kvällen den 13 januari 1945 ryckte Brandkåren ut till Skällared där ett engelskt fyrmotorigt bombflygplan nödlandat och brutits sönder. Flygplansvraket låg delvis i ån söder om Sprängbäckelid. Lyckligtvis utbröt inte någon eld. Piloten kunde själv ta sig ut ur vraket, men färdmekanikern påträffades död inne i vraket. Övriga sex besättningsmedlemmar hade hoppat i fallskärm strax före nödlandningen.

Den 11 november 1945 köpte Brandkåren en ny brandbil från Försvaret. Bilen var en International modell 1938 om tre ton. Pris kr 6265:-. I januari 1946 såldes den gamla brandbilen för kr 1600:-.

Under Landvetters Frivilliga Brandkårs 10-åriga verksamhet från bildandet 1934 hade man lyckats bygga upp ett väl fungerande brandförsvaret med ändamålsenlig utrustning. Genom medlemsavgifter, inkomster från årligen återkommande Brandkårsfester, soareer, basarer, fotbollsmatcher och andra publika arrangemang i egen regi, och genom bidrag och anslag från inte minst Landvetters kommun, hade man lyckats klara ekonomin och få medel till en ansevärd arsenal av brandbekämpningsmateriel.

Brandkårens fortsatta verksamhet efter 1945, när Landvetters kommun tagit över ansvaret för brandkårens drift och underhåll, är en annan historia.